

מזיכרונותיה של מאשה גרינבאום על חיפוש אוכל

ככל שחזק הרעב בגטו, כך היו הילדים האלה מוכנים להסתכן יותר. מה גדולה היתה שמחתם, כאשר עלה בידם לחזור בשלום לגטו ולהביא למשפחתם מעט לחם או מצרכי מזון אחרים. ההורים המתינו להם בחרדה: האם יחזרו? האם ישיגו דבר מה? והיו גם שמתחו ביקורת על ההורים: כיצד הם מרשים לילדים להסתכן? הכל יודעים עד כמה מסוכן ליהודי להימצא מחוץ לגטו, עד כמה שונאים הליטאים את היהודים, וכיצד הם ששים להסגיר לגרמנים את מי שנפל לידיהם, ואפילו ילדים! אבל הרעב היה חזק מכל, ובגטו לא היה ממילא מה לעשות כדי לשובו.

במגרש אחד בתוך הגטו התירו משום מה הגרמנים לאלטסטנרט [=מועצת הזקנים] לגדל תפוחי אדמה וירקות. האדמה היתה שחורה, דשנה ורוויה מים. תפוחי אדמה גדלו בה יפה, וכשהבשילו אספו אותם מיד עובדי האלטסטנרט עבור מטבחי העזרה לעניים כדי להכין מהם מרק; אבל עמוק באדמה עדיין הסתתרו תפוחי אדמה מעטים, וילדים זקנים מן הגטו עברו שוב ושוב לחפש "לקט, שכחה ופאה" – הופכים כל רגב וכל אבן בתקווה למצוא משהו. לפעמים התמזל מזלם ומצאו תפוח אדמה, שנשכח באחת הפינות. באותם ימים אפשר היה לראות עשרות ילדים וכמה זקנים זוחלים במגרש, כאילו מלטפים את האדמה הלחה, ולא פעם הצטרפו אליהם גם נשים מבוגרות. הילדים והצעירים עזרו למבוגרים לחפש באדמה כדי שאיש לא יחזור בידיים ריקות, ואלה הכירו להם תודה. למרות הגשם הקר לא ויתרו המחפשים על עיסוקם המייאש.

יום אחד, בשעה שהיו המלקטים החרוצים עסוקים במלאכתם, פילחה ירייה את הדממה, מלווה קללות. מיד החלו כולם להתפזר לכל עבר ולחפש מקלט, כלהקת ציפורים נפחדות שמישהו הטיל בהן אבן, אבל איש לא זרק מידו את מה שמצא. השלל הדל היה יקר מדי. בקצה רחוב הסמוך, לא הרחק מן המגרש, ממש בפינת הסמטה, נראה שוטר ליטאי, בודק בעיון את רובהו העשן עדיין. מדוע ירה? על מי ירה? האם פגע במישהו? האם סתם חשקה נפשו להשתעשע מעט בקליעה במטרה חיה או שרק ביקש להפחיד? מה טעם מצא בהברחת האומללים הללו, שחיפשו רק מעט אוכל לשבור את רעבונום? לך תבין מה קורה במוחו של הגוי! האם לא די בסבל שהיה מנת חלקם של יושבי הגטו? אין לשער שרצה, כך אמרו, בתפוחי האדמה בשביל עצמו. מה לו ולהם?

מתוך: מאשה גרינבאום, תקווה על פי התהום, יד ושם, ירושלים 1999, עמ' 84-82.